

Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XII/73/2015
Rady Gminy Świerzno
z dnia 30 grudnia 2015r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2016-2020**

Świerzno, 30 grudnia 2015 r.

I. WSTĘP

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 został opracowany na podstawie:

ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390).

Przemoc w rodzinie to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny. Działania te narażają osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszają ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodują szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi. Przemoc często prowadzi do tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw. Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny, rzadko jest incydem jednorazowym.

Rodzaje przemocy:

- **przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia,
- **przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności,
- **przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu,
- **przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy,
- **zaniedbanie** – to ciągle niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Do przemocy dochodzi wówczas gdy występuje znacząca przewaga siły jednej ze stron nad drugą np. przewaga siły fizycznej, psychicznej, ekonomicznej, społecznej, zawodowej, prawnej. Relacje, w których najczęściej dochodzi do przewagi sił i przemocy:

- mężczyzna – kobieta,
- rodzic - dziecko,
- dorosły krewny – dziecko,
- dorosłe dziecko – starzejący się rodzice,
- starsze rodzeństwo – młodsze rodzeństwo,
- rodzina – chory/niepełnosprawny.

Wśród ofiar przemocy w rodzinie wyróżnia się także osoby starsze, niepełnosprawne i w jakikolwiek sposób zależne od pozostałych członków rodziny. Osoby zależne od innych ze swej natury: dzieci, osoby starsze i niepełnosprawne narażone są na przemoc częściej niż osoby, które są w stanie zaspokoić swoje potrzeby same.

Częściej też ofiarami przemocy stają się kobiety niepracujące zawodowo, nieposiadające własnego źródła dochodu i zależne emocjonalnie.

W celu zmniejszenia skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz pogłębiania społecznej świadomości mieszkańców Gminy Świerżno tworzy się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

Tabela nr 1. Skutki przemocy w rodzinie u osób dorosłych doznających przemocy

Szkody zdrowotne	Szkody psychiczne	Wpływ na zachowanie ofiary
<p><u>doraźne:</u> lekke lub poważne obrażenia ciała, pogorszenie się stanu zdrowia.</p> <p><u>długotrwałe:</u> wzrost częstości chorób somatycznych związanych ze stresem (ból głowy, żołądka oraz inne dolegliwości).</p>	<p><u>doraźne:</u> przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój, niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji, zmienność nastrojów, decyzji, niepewność.</p> <p><u>długotrwałe:</u> stany lękowe, w tym przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena, kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją, zwiększone spożycie środków psychoaktywnych, bezradność.</p>	<p>- często zachowują się niezrozumiale, zmieniają zdanie i wycofują zawiadomienie o przestępstwie, bronią sprawcy – są to przejawy wyuczonej bezradności,</p> <p>- przekonane o bezskuteczności działań, poparte wcześniejszymi doświadczeniami,</p> <p>- bierność i rezygnacja jako wynik technik manipulacji, jakim ofiara była poddawana ze strony sprawcy, mających utrwalić w niej niską samoocenę i wzbudzić poczucie winy.</p>

Tabela nr 2. Skutki przemocy u dzieci doznających przemocy w rodzinie

Szkody zdrowotne	Szkody psychiczne	Zachowanie
<p>Skutki doraźne: obrażenia ciała – siniaki, otarcia, oparzenia, obniżenie odporności i zaburzenia somatyczne,</p> <p>Skutki długotrwałe: schorzenia psychosomatyczne, skłonność do depresji,</p>	<p>Skutki doraźne: poczucie ciągłego strachu i zagrożenia, pozbawione miłości, zaufania i bezpieczeństwa,</p> <p>Skutki długotrwałe: brak poczucia bezpieczeństwa, niski poziom kompetencji społecznych, deficyty intelektualne (deficyty w zakresie możliwości poznawczych, rozwiązywaniu konfliktów i kreatywności) problemów afektywno-behawioralnych (agresja, samoponizanie, lęk, wstyd i poczucie winy, wrogość i gniew).</p>	<p>Skutki doraźne: Zaburzenia zachowania i agresywność, trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, trudności w relacjach rówieśniczych, udział w nieformalnych młodzieżowych grupach przestępczych, nadużywanie alkoholu, narkotyków, dopalaczy.</p> <p>Skutki długotrwałe: predyspozycje do stosowania przemocy w życiu dorosłym, skłonność do zachowań ryzykownych, uzależnienia</p>

Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, gdyż jest czynnikiem wzmacniającym występowanie dysfunkcji społecznych (uzależnień, przestępczości, wzrost liczby pacjentów służby zdrowia, spadek wydajności osób w wieku produkcyjnym, itd.).

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Świerzo

Charakterystyka problemu przemocy w Gminie Świerzo na podstawie analizy danych Zespołu interdyscyplinarnego w latach 2013-2014

Tabela nr 3. Zestawienie wskaźników dot. występowania przemocy w rodzinie

Instytucja zakładająca Niebieską Kartę	Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego	
	2013	2014
Policja	4	21
Oświata	1	0
OPS, PCPR	3	0
Razem	8	21

Do najczęściej zgłaszanych form przemocy w Gminie Świerzno należą zachowania wchodzące w skład katalogu przemocy fizycznej i psychicznej, takie jak: popychanie, uderzanie, poniżanie, ośmieszanie, wyzwiska, straszenie, itp.

W roku 2013 na 24 osoby wskazane w formularzu „A” Niebieskiej Karty jako osoby doświadczające przemocy ze strony najbliższych było 7 kobiet, 0 mężczyzn, 17 osób małoletnich. Liczba osób wskazanych w formularzu „A” Niebieskiej Karty jako sprawcy przemocy to 8 mężczyzn.

W 2014 roku na 36 osób doznających przemocy to 19 kobiet, 16 małoletnich dzieci oraz 1 mężczyzna. Sprawcami stosującymi przemoc wskazanymi w formularzu „A” Niebieskiej Karty są mężczyźni. Przemoc w rodzinie ujawniana jest w szczególności, w rodzinach gdzie występuje również problem nadużywania bądź uzależnienia od alkoholu.

Wśród czynników wpływających na występowanie przemocy wymienić należy:

- brak umiejętności rozwiązywania konfliktów bez używania przemocy,
- uzależnienia i nadużywanie alkoholu,
- stereotypy i mity,
- predyspozycje indywidualne osoby stosującej przemoc.

W ujawnionych przypadkach przemoc w rodzinie lub w przypadku uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie występuje przemoc prowadzona jest tzw. procedura: „Niebieskiej Karty.” Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji, oświaty, służby zdrowia, GKRPA, organizacji pozarządowych, a działania te koordynuje Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego. W celu rozwiązywania problemów związanych z przemocą w danej rodzinie Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupę roboczą, do zadań której należy opracowanie i realizacja indywidualnego dla każdej rodziny planu pomocy, monitorowanie sytuacji rodziny, dokumentowanie działań podejmowanych wobec danej rodziny i efektów tych działań. Do najczęściej podejmowanych przez grupy robocze interwencji mających na celu zahamowanie przemocy w rodzinie jest:

- skierowanie dorosłych osób doznających przemocy do specjalistów (psycholog, prawnik, pedagog),
- opracowanie planu pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie,
- rozmowy z osobami uwikłanymi w przemoc prowadzone przez członków grupy roboczej,
- powiadomienie sądu rodzinnego o sytuacji dziecka, powiadomienie prokuratury,

- wezwanie osoby stosującej przemoc i nadużywającej alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego lub kierowanie wniosku o leczenie do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,

- współpraca z pedagogami szkolnymi, wychowawcami.

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą na podstawie procedury Niebieskiej Karty nie wymaga zgody osób pozostających w tej rodzinie.

Praca z rodziną dotkniętą przemocą wymaga szerokiego spektrum interwencji, gdyż w wielu rodzinach oprócz zachowań przemocowych diagnozuje się zwykle kilka powiązanych ze sobą problemów: uzależnienie alkoholowe, trudna sytuacja materialna, bezrobocie, problemy mieszkaniowe, zaburzenia emocjonalne, konflikty w rodzinie, problemy wychowawcze.

Analiza problemowa SWOT

Mocne strony - dobrze przygotowana kadra, - specjaliści pracy socjalnej, - Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Świerzno na lata 2013-2018	Słabe strony - małe zainteresowanie osób stosujących przemoc programami korekcyjno-educacyjnymi, - brak spójnego systemu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz rodzin zagrożonych przemocą, - „mentalne przywiązanie społeczeństwa do przemocy”- panujące mity i stereotypy,
Szanse - oferta szkoleniowa dostępna dla potrzeb osób zawodowo i społecznie wspierających rodziny z problemami - psychoedukacja rodziców - kampanie społeczne,	Zagrożenia - poczucie bezkarności wśród osób stosujących przemoc w rodzinie, - problemy mieszkaniowe rodzin,

Najważniejsze potrzeby i kierunki działań:

1. zapobieganie występowaniu przemocy w rodzinie – działania profilaktyczne,
2. interwencja i pomoc w rodzinach gdzie przemoc występuje,
3. podnoszenie jakości pomocy osobom doznającym przemocy.

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Program jest skierowany do ogółu mieszkańców gminy Świerzno, w tym szczególnie do:

- osób doznających przemocy w rodzinie,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy.

Cele główne programu:

1. wspieranie i pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej oraz w przerwaniu i skutecznym zatrzymaniu cyklu przemocy,
2. skuteczna interwencja wobec sprawców przemocy w rodzinie – zakończenie stosowania przemocy,
3. rozwój specjalistycznej oferty pomocowej dla osób, które doświadczają szkód spowodowanych przemocą w rodzinie – kształtowanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
4. Profilaktyka przemocy w rodzinie.

Zadania i czas realizacji zadań:

1. program zawiera zadania stanowiące kontynuację działań zawartych w poprzednim programie, jak również wytycza nowe wyzwania, które są zgodne z zasadami realizmu i wykorzystania możliwości i zasobów Gminy. Większość zadań ma charakter zadań stałych, tzn. takich, które mogą wchodzić w zakres indywidualnego planu pomocy rodzinie dotkniętej przemocą.
2. czas ich realizacji przewidziany jest na okres pięciu lat.

Tabela 4. Zadania i instytucje odpowiedzialne za ich realizację

L.p	Zadania	Instytucja odpowiedzialna za realizację zadania	Czas realizacji
Cel 1.			
<i>Wspieranie i pomoc osobom doznającym przemocy w rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej oraz w przerwaniu i skutecznym zatrzymaniu cyklu przemocy</i>			
1.	Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego	Wójt Gminy Świerzno	2016-2020
2.	Planowanie i realizacja działań w zakresie ochrony osób doznających przemocy w rodzinie – stosowanie procedury Niebieskiej Karty	Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020
3.	Prowadzenie pracy socjalnej oraz organizowanie poradnictwa specjalistycznego: z prawnikiem, psychologiem, pedagogiem	Ośrodek Pomocy Społecznej	2016-2020
Cel 2.			
<i>Skuteczna interwencja wobec sprawców przemocy w rodzinie – zakończenie stosowania przemocy</i>			
4.	Działania interwencyjne i prewencyjne wobec sprawców przemocy; rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze i monitoring	Policja	2016-2020
5.	Kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie do programów korekcyjno-edukacyjnych	Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020
6.	Objęcie procedurą leczenia odwykowego osób stosujących przemoc, które wymagają podjęcia leczenia	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2016-2020
Cel 3.			
<i>Rozwój specjalistycznej oferty pomocowej dla osób, które doświadczają szkód spowodowanych przemocą w rodzinie – kształtowanie współpracy interdyscyplinarnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</i>			
7.	Szkolenie pracowników instytucji i służb w zakresie rozpoznawania i interwencji w sytuacji przemocy domowej.	Ośrodek Pomocy Społecznej Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020

L.p	Zadania	Instytucja odpowiedzialna za realizację zadania	Czas realizacji
Cel 4. <i>Profilaktyka przemocy w rodzinie.</i>			
10.	Prowadzenie działań psychoedukacyjnych wśród mieszkańców Gminy w zakresie zjawiska przemocy i radzenia sobie z nim przy współpracy ze szkołami, służbą zdrowia, policją, organizacjami pożytku publicznego.	Ośrodek Pomocy Społecznej Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020
11.	Promowanie i rozwijanie umiejętności stosowania przez rodziców metod wychowania bez przemocy (w ramach współpracy ze szkołami oraz przedszkolami)	Ośrodek Pomocy Społecznej Instytucje oświaty	2016-2020
12.	Podnoszenie świadomości i wrażliwości wobec przemocy w rodzinie przy równoczesnym podnoszeniu kompetencji w radzeniu sobie z przemocą (treningi, szkolenia)	Ośrodek Pomocy Społecznej Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020
13.	Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie i ewaluacja programu	Ośrodek Pomocy Społecznej	2016-2020

Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie

Realizatorem programu jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Świerznie. Za realizację poszczególnych zadań odpowiedzialne są instytucje i organizacje wyszczególnione w części programowej (tabela nr 4). Aby zrealizować postulaty interdyscyplinarności i kompleksowości programu zakłada się współpracę z wymiarem sprawiedliwości, jednostkami służby zdrowia, placówkami oświatowymi. Program realizowany będzie do 31 grudnia 2020 roku.

Budżet programu

1. Realizacja programu finansowana będzie ze środków własnych Gminy Świerzno, dotacji oraz środków pozyskanych z innych źródeł.

Ewaluacja

1. Program będzie ewaluowany poprzez systematyczną sprawozdawczość (raz w roku). Podstawowymi wskaźnikami służącymi do ewaluacji programu są: Liczba Niebieskich Kart, ilość interwencji, ilość osób korzystających z pośrednictwa specjalistycznego, ilość i rodzaj przeprowadzonych działań profilaktycznych.
2. Roczne sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie przedkładane będzie Wójtowi do końca I kwartału następnego roku.

